

Det er godt fjernsyn

Børn og unge optræder ofte i tv-programmer. Uskyldigt i nogle tilfælde, men etisk problematisk i andre. Etiknævnet er sammen med DR dykket ned i nogle af dilemmaerne.

Stephanies mor føler sig udstillet og nedgjort. Det halve land har i begyndelsen af januar på tv-skærmen været vidne til en skideballe af dimensioner, i anledning af at hun har ladet sin datter optræde i 'X Factor' uden at have for fem øre talent. Stephanie er udpræget ikke Danmarks svar på Beyoncé, hvad mor ellers havde bibragt hende opfattelsen af. Så hun bliver ikke alene stemt ud for fuld musik, det gør moderen også.

Man kan tænke: Herregud, det er underholdning, det her, der må godt gå drama i den. Og vi ved jo, hvor grov Blachman kan være. Men man kan også, i stedet for at trække på skuldrene, tage den spektakulære 'X Factor'-dommer alvorligt og lytte til, hvad han siger til moderen: "Hvorfor beskytter du ikke dit barn mod denne her slags ting? Det er jo et overgreb. Du er hendes advokat, du skal gå ind og så sige 'Er det forsvarligt, at jeg sender hende ind her?'. Det er fanme *dit* ansvar."

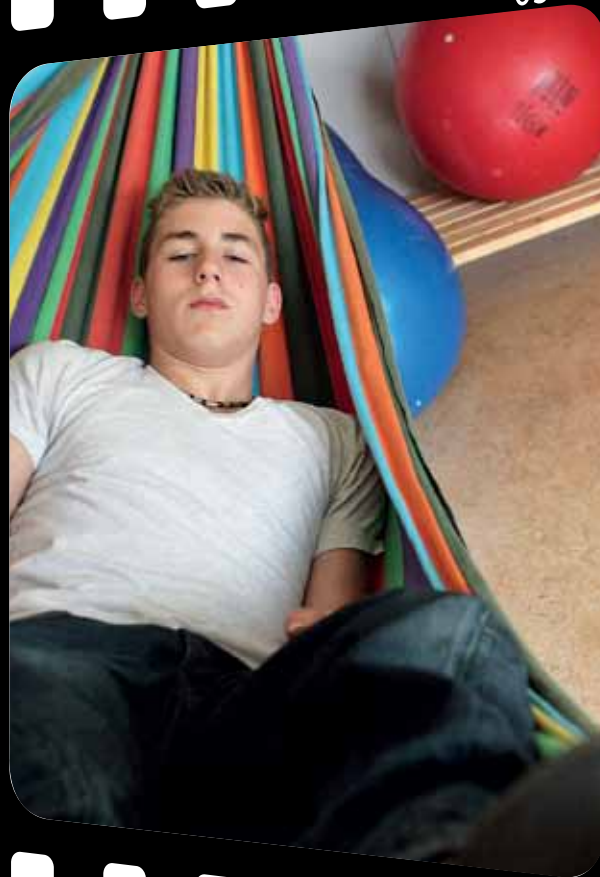
Børn og unge, der optræder i tv, havner nemt i en uoversku-

elig situation. Vi er for længst ude over monolets og uskyldens dage, tv giver ikke bare den opvoksende ungdom stemmer til at svare på de spørgsmål, voksne interviewere stiller dem. Med nye genrer, med nærgående dokumentarer fra skyggeland, med talentkonkurrencer, reality-programmer osv. risikerer børnene og de unge at blive eksponeret på en måde og i et omfang, de umuligt kan forudsige. Og som de altså med Blachmans logik burde beskyttes imod.

Af den grund bliver 'børn og medier' i høj grad et spørgsmål om etik.

De nærgående dokumentarer

Emnet har længe haft Etiknævnets interesse, og diskussioner her har skabt lyst til at dele overvejelser og dilemmaer med andre. Psykologerne for eksempel, eftersom der til nogle af de nævnte typer tv-programmer ofte er tilknyttet psykologer som konsulenter. Men

ARKIVFOTOS: DANMARKS RADIO

det kunne også være repræsentanter fra de medier, der lægger sen-deflade til børnenes optræden. Hvilke overvejelser gør man sig her om børn, medier og etik?

Der har netop været anledning til det sidste, idet Etiknævnet på sit seneste interne seminar havde inviteret to repræsentanter fra Danmarks Radio til at debattere medieetik. Den ene var Marianne Blichfeldt, journalist og konsulent for DR's programetikudvalg. Den anden var Jacob Møllerup, lytternes og seernes redaktør – sidstnævnte i en intern ombudsmandslignende rolle som ”bestyrer af DR's ankesystem”.

Etiknævnets opmærksomhed har i særlig grad været rettet mod dokumentarudsendelser, hvor børn og unge og deres familier portrætteres indgående, med autentiske billeder og beskrivelser af livsomstændigheder, personlige og sociale forhold. Emnet kan være anbragte børn og unge på behandlingshjem, forældresvigtede og misbrugte børn og unge, flygtningebørn, børn af forældre med samlivsproblemer – og mange flere.

Fælles for udsendelserne er, at de medvirkendes private, personlige og intime forhold indgående beskrives. De medvirkende

giver udsendelserne en autenticitet, som vanskeligt opnås ved andre beskrivelsesformer. Og undertiden medvirker psykologer altså i disse udsendelser eller bag kulisserne.

Men hvor står medierne selv i afvejningen af, hvad der er ok, og hvad der ikke er?

Kæft, trit og knus

En programserie, som vakte stor opmærksomhed og rammer lige ned i kernen af dilemmaet, var ”Kæft, trit og knus”. Den blev sendt på DR 1 over fem afsnit i 2010 og fulgte livet på behandlingshjemmet Schuberts Minde. I udsendelserne møder vi Marc, Camilla, Nicolaj, Santi og Nicki, navngivne børn på 13-15 år, præget af en opvækst med massiv voksensvigt. Nu er de kommet i stramme institutionelle rammer og er undervejs i en udvikling, hvor der håndfast, men også kærligt skal brydes med fortiden. Fem sjæle skal samles op, mens tid er, og som seere er vi så tæt på denne smertefulde og indimellem dramatiske proces, som vi aldrig ville komme i det virkelige liv.

At det er godt tv, vil ingen benægte, men det er også en usden- >

> delsestype, der kalder på etiske overvejelser. Er børn på den alder – sårbare børn – i stand til at vurdere betydningen af at blive eksponeret?

Her understreger Marianne Blichfeldt, at DR altid følger ”De ti bud” for god programetik, regler, som tilsiger, at den programansvarlige fx skal sikre klare aftaler og tage vidtgående hensyn til børn, udsatte og svage personer, som medvirker i tv-programmer. Der skal foreligge samtykke – og det havde man i ”Kæft, trit og knus”, ikke alene fra børnene selv, men fra forældrene og personalet på institutionen.

En dreng holdes fast, mens han skrider ind i kameraet: ”I skal fanme ikke filme mig!” Men det gør man?

Marianne Blichfeldt: - Det gør man, fordi man efterfølgende i udsendelsen ser ham rolig og fattet vurdere situationen og sige, at det er ok også at vise de billeder. Ligesom der går måneders forarbejde forud for optagelserne, hvor DR altså har været til stede på institutionen, er der hele tiden et efterforløb. Både børnene og de ansatte har set optagelserne, og der er løbende diskussion med de unge efter de enkelte optagelser.

- Vi påstår ikke, at der ingen problemer kan være, for børnene kan selvfølgelig ikke altid vide, hvad der er godt for dem. Selv om forældrene også er indover, kan også de have svært ved at vurdere. Vi ved af erfaring, at de journalister, der laver denne type programmer, gør sig alle de etiske overvejelser, der er nødvendige, ikke alene for programmet, men også for de medvirkende, især når det er børn og unge.

Men selvfølgelig er det ikke så enkelt. DR skal nå tv-fladen kl. 20-21 og skaffe seere, hvad vi ikke må være blinde for. Godt fjernsyn er inde at røre ved grænserne.

BAGGRUND

Læs om Danmarks Radios programetik på www.dr.dk/etik. Herfra er der link til DR's programetiske regler og mange eksempler på samspillet mellem journalistiske hensyn og etik, ligesom man kan klikke sig til afgørelser fra Pressenævnet.

Udsendelserne ”Kæft, trit og knus” kan alle ses på www.dr.dk. Tilgængeligheden sker med tilladelse fra de deltagende børn, deres forældre og de ansatte.

DEBAT: Giver denne artikel anledning til kommentarer? Vi har åbnet for debat på www.dp.dk > Aktuelt > Aktuelle temaer.

Psykologer giver ingen garanti

Jacob Mollerup: - Programetik er noget, der fylder i DR, virkelig, der arbejdes seriøst, der tænkes over tingene, indhentes tilladelser osv. Men selvfølgelig er det ikke så enkelt. DR skal nå tv-fladen kl. 20-21 og skaffe seere, hvad vi ikke må være blinde for. Godt fjernsyn er inde at røre ved grænserne.

Marianne Blichfeldt er på linje. Hun påpeger betydningen af at vise mennesker af kød og blod. - Målet helliger ikke altid midlet, men udsendelser, der går tæt på det berørte menneske, gør det muligt at få en overordnet diskussion i samfundet, som man ellers ikke ville kunne rejse. Hvad er det for vilkår i børns opvækst, som fører til en institutionsanbringelse. Hvad er det, disse unge må slås med. Det kan vi alle forholde os til nu.

Etiknævnet ønsker at vide, om det ikke var en overvejelse i højere grad at lade psykologer vurdere grænserne?

- Det er ingen garanti i sig selv at bruge en psykolog i disse sammenhænge, anfører Jacob Mollerup. DR gør det undertiden, som det fx var tilfældet med ”Forældrekrigen”, men der var alligevel mange seerklager efterfølgende. Spørgsmålet er også, om alle psykologer ville vurdere ens.

I en serie som ”Kæft, trit og knus” ville DR-ombudsmanden efter eget udsagn dog have været mere tryk, hvis børnene havde

fået en uafhængig rådgivning og ikke bare institutionens egen. Det ville højne etikken. - Jeg er ikke overbevist om, at det er godt nok nu, siger han.

Altid debat om etik

Noget andet er, hvordan Marc, Camilla, Nicolaj, Santi, Nicki vil have det med at gense sig selv, den dag DR finder tiden moden til en genudsendelse. Spørgsmålet rækker direkte ned i den digitale tidsalders farlighed: den nemme adgang til stoffet.

Her har DR den regel, at de følsomme klip ikke må bruges uden for den konkrete sammenhæng. Et indslag i en TV-Avis om besparelser på institutionerne må altså ikke vise klip fra dokumentarer, der har "det røde lys" – den særlige mærkningsordning, der hindrer brud på etikken. Og mange af DR's dokumentarer har dette mærke.

- Det er selvfølgelig ingen garanti, fejl kan ske, men generelt fungerer det. Ligesom også den regel, at tilladelsen er givet til visning her og nu, men ikke genudsendelser. Ved brug af kritiske klip skal de involverede spørges *hver* gang. Marc og hans kammerater kan jo ikke i 2010 vide, om de gerne vil stå frem i deres gamle skikkelser i 2012 eller 2015.

Som repræsentant for en stor public service-virksomhed fastslår Marianne Blichfeldt: - Der er *altid* debat om DR's etik, vi er meget synlige i offentligheden, og derfor behøver man ikke frygte, at etikken bliver glemt. "Troværdighed" er et ord der går igen i DR, når vi diskuterer etik.

Jacob Møllerup: - Jeg taler med mange fra de andre medier, og selv om DR nok er en af de pæne drenge i klassen, er der faktisk en bred interesse for de etiske spørgsmål. Vi er jo også fælles om Pressenævnet.

Hvad er der så af sanktionsmuligheder, når tingene går galt?

- Det afhænger meget af sagen, forklarer Jacob Møllerup. Hvis DR erkender at have begået en fejl, kan der jo være tale om rettelser, beklagelser osv. Og hvis redaktionen afviser, har man som medvirkende og som seer mulighed for at bede mig tage sagen op. Det sker mange gange i løbet af et år – og jævnlige beklagelser og rettelser som den endelige udgang. Så er der Pressenævnet og i sidste instans domstolene.

- Det kan alligevel føles utilstrækkeligt for dem, der mener sig urimeligt behandlet, men det danske system er faktisk blandt de bedre i verden. Og jeg kan forsikre om, at de journalister og redaktører, der kritiseres undervejs, ikke tager det let. Det ved jeg fra min hverdag, siger Jacob Møllerup. ■

Jørgen Carl, redaktør

ÅRSMØDE – så er det nu!

Interesserer du dig for, hvordan psykologi og samtid går hånd i hånd, så er du selvskreven som deltager i Dansk Psykolog Forenings ÅRSMØDE 2011.

Her kaster vi lys på individualiseringen, trangen til at tage udgangspunkt i 'mig': What's in it for me. Det moderne menneske vogter over sin ret og sine egne valg, på bekostning af fællesskabet. Det mærker psykologen også i mødet med klienten/lykkeridderen.

ÅRSMØDE 2011 afholdes torsdag den 12. – fredag den 13. maj 2011 på Hotel Nyborg Strand. Læs mere om de 7 workshops, om plenumforelæsninger, om merit til speciallæseuddannelser, og om alt det praktiske på www.dp.dk. Det er absolut NU, du skal tilmelde dig.

Meld dig ind i samtiden. Mød din lykkeridder. Vi ses i Nyborg.

Årsmødegruppen